

Dział 2. PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (WYROBÓW I USŁUG), TOWARÓW I MATERIAŁÓW W 2009 R. W TYS. ZŁ (bez znaku po przecinku)

Wyszczególnienie		Ogółem	Przychody w 2009 r. ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2007–2009	
			ogółem	eksport
0		1	2	3
Ogółem (wiersze 2+3 w rubryce 2 i 3)		1		
Produkty (z wiersza 1)	nowe lub istotnie ulepszone dla rynku , na którym działa przedsiębiorstwo	2		
	nowe lub istotnie ulepszone tylko dla Waszego przedsiębiorstwa	3		

Jeżeli Wasze przedsiębiorstwo nie wprowadziło innowacji produktowych lub procesowych ani nie prowadziło działalności innowacyjnej (przerwanej, zaniechanej lub niezakończonyj) w latach 2007–2009 („nie” we wszystkich pytaniach A1, A2, D1, D2 w dziale 1), prosimy przejść do działu 5.

Dział 3. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W ZAKRESIE INNOWACJI PRODUKTOWYCH I PROCESOWYCH W 2009 R.

Wyszczególnienie		W tys. zł ^{a)} (bez znaku po przecinku)	
0		1	
Ogółem (wiersze 02+05+06+07+11+12+13)		01	
Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) (wiersze 03+04)		02	
z tego nakłady	wewnętrzne	03	
	zewnętrzne (zakup usług B+R)	04	
Zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych		05	
Zakup oprogramowania		06	
Nakłady inwestycyjne na środki trwałe (wiersze 08+09)		07	
z tego	budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty (grupy KŚT 1, 2, 0) ^{b)}	08	
	maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie (grupy KŚT 3–8) ^{b)}	09	
	w tym z importu	10	
Szkolenie personelu związane bezpośrednio z wprowadzeniem innowacji produktowych lub procesowych		11	
Marketing związany z wprowadzeniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów		12	
Pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów lub procesów		13	
Z nakładów ogółem (wiersz 01) przypada na (wiersze 14+15+16+17+18 ≤ wiersz 01)	środki	własne	14
		otrzymane z budżetu państwa	15
		pozyskane z zagranicy (bezzwrotne)	16
		pochodzące z funduszy kapitału ryzyka	17
	kredyty bankowe	18	

^{a)} Jeżeli nie poniesiono nakładów w danej kategorii, prosimy wstawić „0”.

^{b)} Według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych.

Dział 4. WSPÓLPRACA W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W LATACH 2007–2009

Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej oznacza aktywny udział we wspólnych projektach dotyczących działalności innowacyjnej z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami niekomercyjnymi. Współpraca taka może mieć charakter perspektywiczny i długofalowy i nie musi pociągać od razu za sobą bezpośrednich, wymiernych korzyści ekonomicznych dla uczestniczących w niej partnerów.

Zwykłego zamawiania prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współudziału w ich realizacji, nie należy uważać za współpracę w zakresie działalności innowacyjnej.

A. Czy w latach 2007–2009 Wasze przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w zakresie działalności innowacyjnej?

(Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich i kraje ich umiejscowienia poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.)

• tak
• nie

1
2

Rodzaje instytucji partnerskich		Polska			Kraje UE ^a , EFTA ^{b)} i UE-CC ^{c)}	USA	Chiny lub Indie	Pozostałe kraje
		Partnerzy:						
		z Waszego województwa	z województwa sąsiadującego	z innych województw (innych niż sąsiadujące)				
0		1	2	3	4	5	6	7
Inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw ^{d)}	1							
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	2							
Klienci	3							
Konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	4							
Firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytucje B+R	5							
Placówki naukowe PAN	6							
Jednostki badawczo-rozwojowe (tzw. JBR-y)	7							
Zagraniczne publiczne instytucje B+R	8							
Szkoły wyższe	9							

B. Współpracę, z którym spośród wymienionych w części A rodzajów instytucji partnerskich uważają Państwo za najbardziej korzystną dla działalności innowacyjnej Waszego przedsiębiorstwa?

(Prosimy podać tylko jeden, odpowiedni numer od 1 do 9)

C. Z jaką liczbą przedsiębiorstw lub instytucji Wasze przedsiębiorstwo współpracowało w latach 2007–2009 w zakresie działalności innowacyjnej?

- 1–3
 4–10
 11–20
 >20

^{a)} Kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

^{b)} Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA): Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

^{c)} Kraje kandydujące do członkostwa w UE: Chorwacja, Macedonia, Turcja.

^{d)} Grupa przedsiębiorstw obejmuje dwa lub więcej prawnie zdefiniowanych przedsiębiorstw stanowiących wspólną własność. Przedsiębiorstwa w grupie mogą działać na różnych rynkach w sensie geograficznym (jako oddział krajowy lub regionalny) i produktowym. Centrala jest również częścią grupy przedsiębiorstw.

<p>D. Czy w latach 2007–2009 Wasze przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej? (Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.)</p> <p>Według definicji M. E. Portera klaster jest to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych, stowarzyszeń handlowych oraz instytucji finansowych) w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale również współpracujących. Na potrzeby obecnego badania niniejsze pytanie dotyczy inicjatywy klastrowej rozumianej jako powiązania kooperacyjne zawiązane w sposób formalny na podstawie listu intencyjnego, umowy stowarzyszeniowej, umowy o utworzeniu konsorcjum itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
--	--	----------------------

Rodzaje instytucji partnerskich		Inicjatywa klastrowa			
		wewnątrz Waszego województwa	z partnerami z województwa sąsiadującego	z partnerami z innych województw (innych niż sąsiadujące)	z partnerami należącymi do inicjatyw klastrowych w innych krajach
0		1	2	3	4
Inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw ^{d)}	1				
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	2				
Klienci	3				
Konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	4				
Firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytucje B+R	5				
Placówki naukowe PAN	6				
Jednostki badawczo-rozwojowe (tzw. JBR-y)	7				
Zagraniczne publiczne instytucje B+R	8				
Szkoły wyższe	9				

<p>E. Czy w latach 2007–2009 Wasze przedsiębiorstwo uczestniczyło w innej niż klastrowa sformalizowanej współpracy, takiej jak np. izby i stowarzyszenia producenckie (w tym np. izby gospodarcze i handlowe), cechy rzemiosła i przedsiębiorczości itp.?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tak • nie 	1 2
--	--	----------------------

^{a)} Kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

^{b)} Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA): Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

^{c)} Kraje kandydujące do członkostwa w UE: Chorwacja, Macedonia, Turcja.

^{d)} Grupa przedsiębiorstw obejmuje dwa lub więcej prawnie zdefiniowanych przedsiębiorstw stanowiących wspólną własność. Przedsiębiorstwa w grupie mogą działać na różnych rynkach w sensie geograficznym (jako oddział krajowy lub regionalny) i produktowym. Centrala jest również częścią grupy przedsiębiorstw.

Dział 5. INNOWACJE ORGANIZACYJNE

Innowacja organizacyjna to wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (w tym w zakresie zarządzania wiedzą – *knowledge management*), w organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem, która nie była dotychczas stosowana w Waszym przedsiębiorstwie.

- musi być wynikiem strategicznych decyzji podjętych przez kierownictwo,
- nie zalicza się tu fuzji i przejęć, nawet jeżeli dokonano ich po raz pierwszy.

A. Czy w latach 2007–2009 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:

1. nowe metody w zakresie przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (np. system zarządzania łańcuchem dostaw, gruntowne przekształcenie procesów w przedsiębiorstwie (<i>business reengineering</i>), systemy „odchudzonej produkcji” (<i>lean production</i>) i systemy zarządzania jakością)	• tak • nie	1 2
2. nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych wśród pracowników (np. wprowadzenie po raz pierwszy nowego systemu odpowiedzialności pracowników, pracy zespołowej, decentralizacji, integracja lub dezintegracja wydziałów, systemy szkoleniowe itp.)	• tak • nie	1 2
3. nowe metody organizacyjne w zakresie stosunków z otoczeniem – innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami publicznymi (np. wykorzystanie po raz pierwszy takich form jak związki (alianse), spółki, tzw. <i>outsourcing</i> (przejęcie wykonywania pewnych zadań przez wyspecjalizowane firmy zewnętrzne) lub podwykonawstwo itp.)	• tak • nie	1 2

Dział 6. INNOWACJE MARKETINGOWE

Innowacja marketingowa to wdrożenie nowej koncepcji lub strategii marketingowej różniącej się znacząco od metod marketingowych dotychczas stosowanych w Waszym przedsiębiorstwie

- obejmuje znaczące zmiany w projekcie/konstrukcji produktów (*product design*), opakowaniu, dystrybucji produktów, promocji produktów i kształtowaniu cen,
- nie zalicza się tu zmian sezonowych, regularnych i innych rutynowych zmian w zakresie metod marketingowych.

A. Czy w latach 2007–2009 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:

1. znaczące zmiany w projekcie/koncepcji lub opakowaniu wyrobów lub usług (z wyłączeniem zmian, które zmieniają funkcjonalność produktu lub jego użyteczność – gdyż zalicza się je do innowacji produktowych)	• tak • nie	1 2
2. nowe media lub techniki promocji produktów (np. pierwsze zastosowanie nowego medium reklamy, nowy wizerunek, wprowadzenie kart lojalnościowych itp.)	• tak • nie	1 2
3. nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży (np. wprowadzenie po raz pierwszy systemu franchisingu lub licencji na dystrybucję produktów, sprzedaży bezpośredniej, ekskluzywnej sprzedaży detalicznej, nowe koncepcje ekspozycji produktów)	• tak • nie	1 2
4. nowe metody kształtowania cen wyrobów i usług (np. pierwsze zastosowanie nowej metody korekty cen produktów w zależności od popytu, system upustów itp.)	• tak • nie	1 2

Dział 7. NABYCIE I SPRZEDAŻ (TRANSFER) ORAZ KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII W 2009 R.

A. Czy w roku 2009 Wasze przedsiębiorstwo nabyło lub dokonało sprzedaży nowych technologii?

Prosimy o wpisanie znaku X w odpowiednich wierszach w rubrykach dotyczących krajów, od których zakupiono bądź do których sprzedano nową technologię, lub w rubrykach 1 i 2 w przypadkach, gdy danej technologii nie zakupiono bądź nie sprzedano.

Formy nabycia/sprzedaży nowych technologii		Brak		Kraje zakupu/sprzedaży												
		zakup	sprzedaż	Polska		kraje Unii Europejskiej ^{a)}		inne kraje europejskie		USA		Japonia		inne kraje pozaeuropejskie		
				zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	zakup	sprzedaż	
0		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Licencje ^{b)}	1															
Prace badawczo-rozwojowe (B+R)	2															
Środki automatyzacji procesów produkcyjnych	3															
Usługi konsultingowe	4															
Inne	5															

		Ogółem		Z tego wg krajów sprzedaży												
B. Liczba licencji ^{b)} sprzedanych przez przedsiębiorstwo w roku sprawozdawczym:	6															

C. Z ilu zagranicznych umów licencyjnych^{b)} przedsiębiorstwo korzystało w 2009 r.?

^{a)} Kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

^{b)} Nie dotyczy licencji na standardowe oprogramowanie komputerowe.

Objaśnienia do formularza PNT-02

Sprawozdanie o innowacjach w przemyśle dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo w latach 2007–2009, w tym w szczególności nowych i istotnie ulepszonych produktów i procesów, nowych metod organizacyjnych i marketingowych wdrożonych przez przedsiębiorstwo w tym okresie.

Sprawozdanie o działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w przemyśle za rok 2009 jest skróconą wersją rozszerzonego badania innowacji prowadzonego co dwa lata w ramach *Community Innovation Survey (CIS)*.

Prosimy wszystkie przedsiębiorstwa o wypełnienie sprawozdania PNT-02 w dotyczącym je zakresie.

Dział 1 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwa, które w dziale 1 odpowiedziały „tak” na przynajmniej jedno z pytań A1, A2, D1, D2, prosimy o wypełnienie wszystkich pozostałych działów.

Przedsiębiorstwa, które w dziale 1 odpowiedziały „nie” na wszystkie pytania A1, A2, D1, D2, nie wypełniają działów 3, 4 oraz rubryk 2 i 3 w dziale 2.

Innowacja, zgodnie z definicją przyjętą w niniejszym badaniu, jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub nowej metody marketingowej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem.

Produkty, procesy oraz metody organizacyjne i marketingowe, których dotyczy badanie, nie muszą być nowością dla rynku (w kraju i/lub za granicą), na którym operuje Wasze przedsiębiorstwo. Badanie dotyczy produktów, procesów, metod organizacyjnych i marketingowych, będących nowością przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa. Produkty, procesy i metody nie muszą być opracowane przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą być opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez jednostkę o innym charakterze (np. instytut naukowo-badawczy, ośrodek badawczo-rozwojowy, szkołę wyższą itp.).

Badaniami statystycznymi innowacji objęte są wszystkie możliwe stopnie nowości: od produktów, procesów, metod organizacyjnych lub metod marketingowych nowych na skalę światową, poprzez produkty, procesy i metody nowe w skali kraju lub rynku, na którym operuje przedsiębiorstwo, po produkty, procesy i metody nowe tylko dla danego przedsiębiorstwa, lecz już wdrożone w innych przedsiębiorstwach, branżach lub krajach.

Wspólną cechą innowacji jest fakt, że zostały one **wdrożone**.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt zostaje wdrożony, gdy jest **wprowadzony** na rynek. Nowe procesy, metody organizacyjne lub metody marketingowe zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich faktyczne wykorzystywanie w działalności przedsiębiorstwa.

Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Niektóre z tych działań są innowacyjne same w sobie, inne zaś mogą nie zawierać elementu nowości, lecz być niezbędne do opracowania i wdrożenia innowacji.

Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową, która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Działy 1–4 dotyczą działalności innowacyjnej tylko w zakresie **innowacji produktowych i procesowych**.

Działy 5–6 dotyczą innowacji organizacyjnych i marketingowych.

Dział 1. Innowacje produktowe, procesowe oraz działalność innowacyjna przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2007–2009

Dział 1 dotyczy wprowadzonych w latach 2007–2009 innowacji produktowych i procesowych oraz działalności innowacyjnej w zakresie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów, która była przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2007–2009.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja produktowa nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być produkty opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję. Innowacja produktowa może być wynikiem zastosowania nowej wiedzy lub technologii bądź nowych zastosowań lub kombinacji istniejącej wiedzy i technologii.

Nowy produkt to wyrób lub usługa, które różnią się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczas wytwarzanych przez przedsiębiorstwo.

Istotne ulepszenia istniejących produktów polegają na zmianach materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie tych produktów.

Innowacje produktowe w zakresie usług polegają na wprowadzeniu znaczących udoskonalień w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług.

Innowacją produktową nie są jednak zmiany, które nie pociągają za sobą znaczących zmian cech funkcjonalnych lub zastosowań produktu. Rutynowe aktualizacje/modernizacje oraz regularne zmiany sezonowe również nie stanowią innowacji produktowej.

Innowacja procesowa jest to zastosowanie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

Nowy lub istotnie ulepszony proces musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja procesowa nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być procesy opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję.

Metody produkcji to techniki, urządzenia i oprogramowanie wykorzystywane do produkcji (wytwarzania) wyrobów lub usług.

Metody dostawy dotyczą logistyki przedsiębiorstwa i obejmują urządzenia, oprogramowanie i techniki wykorzystywane do nabywania środków produkcji, alokowania zasobów w ramach przedsiębiorstwa lub dostarczania produktów finalnych.

Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub znacząco ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług. Mogą one polegać na znaczących zmianach w zakresie sprzętu i oprogramowania wykorzystywanego dla działalności usługowej lub na zmianach w zakresie procedur i technik wykorzystywanych do świadczenia usług.

Innowacje procesowe obejmują także nowe lub istotnie ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej takiej, jak zaopatrzenie, księgowość, obsługa informatyczna i prace konserwacyjne.

Innowacje procesowe mogą mieć na celu obniżenie kosztów jednostkowych produkcji lub dostawy, podniesienie jakości, produkcję bądź dostarczanie nowych lub znacząco udoskonalonych produktów.

W części D w pytaniach dotyczących działalności innowacyjnej prowadzonej w latach 2007–2009, która była przerwana, zaniechana lub niezakończona do końca 2009 r., jako działalność innowacyjną należy przyjąć takie rodzaje aktywności **podjęte w celu opracowania i/lub wdrożenia innowacji produktowych i/lub procesowych**, jak: nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, oprogramowania, licencji, prace inżynieryjno-przygotowawcze, wzornictwo przemysłowe, szkolenia, marketing oraz prace badawczo-rozwojowe. Zalicza się tu także prace badawczo-rozwojowe niezwiązane z konkretnymi innowacjami produktowymi i procesowymi (badania podstawowe).

Skrót PAN oznacza **placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk** (instytuty naukowe i samodzielne zakłady naukowe), natomiast skrót JBR oznacza **jednostki badawczo-rozwojowe**, tj. instytuty naukowo-badawcze, centralne laboratoria, ośrodki badawczo-rozwojowe i inne jednostki organizacyjne działające na podstawie **ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993, z późn. zm.)**, których podstawowym zadaniem jest prowadzenie prac badawczo-rozwojowych na rzecz określonych dziedzin gospodarki narodowej i życia społecznego.

Dział 2. Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług, towarów i materiałów) w 2009 r. w tys. zł

Rubrykę 1 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Rubryki 2 i 3 wypełniają tylko przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w dziale 1 w wierszu A1a i/lub A1b.

W **rubryce 1** należy podać uzyskane w 2009 r. przychody (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów.

Dane zawarte w **dziale 2 wiersz 1, rubr. 1** sprawozdania na formularzu **PNT-02** muszą być zgodne z sumą wierszy 02 i 06 w dziale 1 część I sprawozdania **F-01/I-01** (dla jednostek, które składają sprawozdanie F-01/I-01 zgodnie z **Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości** zgodne z sumą wierszy 02, 06 w dziale 1 oraz wiersza 05 w dziale 4 część I sprawozdania F-01/I-01).

W **rubryce 2** wiersz 1 należy podać uzyskane w **2009 r.** przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych i istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w ciągu **ostatnich 3 lat** (tzn. w latach 2007–2009); w rubryce 2 wiersz 2 produktów nowych i istotnie ulepszonych dla rynku, na którym działa Wasze przedsiębiorstwo, zaś w rubryce 2 wiersz 3 produktów nowych i istotnie ulepszonych tylko dla Waszego przedsiębiorstwa.

W przypadku braku możliwości dokładnego określenia przychodów ze sprzedaży produktów nowych i istotnie ulepszonych prosimy podać dane szacunkowe.

Dział 3. Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w 2009 r.

Dział 3 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały w dz. 1 „tak” w przynajmniej jednym z wierszy: A1, A2, D1, D2.

Dział 3 dotyczy nakładów finansowych poniesionych na działalność innowacyjną w **2009 r.** w ujęciu według rodzajów działalności innowacyjnej (wiersze 02–13) oraz według źródeł finansowania tych nakładów (wiersze 14–18).

W przypadku braku ewidencji podstawowej uniemożliwiającej wypełnienie działu 3 prosimy podać dane szacunkowe.

Badane nakłady obejmują tzw. budżet innowacji, tzn. wszelkie wydatki niezależnie od źródeł finansowania, bieżące i inwestycyjne, poniesione w 2009 r. na wszystkie rodzaje działalności innowacyjnej w zakresie innowacji produktowych i procesowych, na prace zakończone sukcesem (tzn. wdrożeniem innowacji), przerwane, zaniechane i niezakończone do końca 2009 r.

Działalność badawcza i rozwojowa (badania i eksperymentalne prace rozwojowe) są to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Działalność B+R odróżnia od innych rodzajów działalności dostrzegalny element nowości i eliminacja elementu niepewności. Obejmuje ona **badania podstawowe i stosowane oraz prace rozwojowe**.

Opracowywanie oprogramowania jest zaliczane do działalności B+R, o ile jest związane z rozwojem (poszerzeniem) wiedzy naukowo-technicznej.

Badania podstawowe są to prace teoretyczne i eksperymentalne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia lub poszerzenia wiedzy na temat przyczyn zjawisk i faktów, nieukierunkowane w zasadzie na uzyskanie konkretnych zastosowań praktycznych.

Badania stosowane są to prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy mającej konkretne zastosowania praktyczne. Polegają one bądź na poszukiwaniu możliwych zastosowań praktycznych dla wyników badań podstawowych bądź na poszukiwaniu nowych rozwiązań pozwalających na osiągnięcie z góry założonych celów praktycznych. Wynikami badań stosowanych są modele próbne wyrobów, procesów czy metod.

Prace rozwojowe są to prace, w szczególności konstrukcyjne, technologiczno-projektowe oraz doświadczalne, polegające na zastosowaniu istniejącej już wiedzy, uzyskanej dzięki pracom badawczym lub jako wynik doświadczenia praktycznego, do opracowania nowych lub istotnego ulepszenia istniejących materiałów, urządzeń, wyrobów, procesów, systemów czy usług, łącznie z przygotowaniem prototypów oraz instalacji pilotowych.

W wierszu 02 należy podać nakłady ogółem na **prace badawcze i rozwojowe (B+R)** związane z opracowywaniem nowych lub udoskonalonych produktów i procesów, wykonane przez samo przedsiębiorstwo (wiersz 03) lub nabyte od innych jednostek (wiersz 04).

W przypadku jednostek wypełniających sprawozdanie PNT-01 dane zawarte w wierszu 03 w dziale 3 sprawozdania na formularzu PNT-02 muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 01 w dziale 1 sprawozdania na formularzu PNT-01 oraz dane zawarte w dziale 3, wiersz 04 sprawozdania na formularzu PNT-02 muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 1 działu 2 sprawozdania na formularzu PNT-01.

Nakłady wewnętrzne na prace B+R (wiersz 03) są to nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków.

Nakłady **wewnętrzne** na prace B+R obejmują zarówno nakłady **bieżące**, jak i nakłady **inwestycyjne** na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji tych środków.

Nakłady bieżące są to nakłady osobowe (wynagrodzenia brutto: osobowe, bezosobowe i honoraria oraz nagrody i wypłaty z zysku do podziału; narzuty na wynagrodzenia obciążające zgodnie z przepisami pracodawcę), a także koszty zużycia materiałów, przedmiotów nietrwałych i energii, koszty usług obcych obejmujące: obróbkę obcą, usługi transportowe, remontowe, bankowe, pocztowe, telekomunikacyjne, informatyczne, wydawnicze, komunalne itp., koszty podróży służbowych oraz pozostałe koszty obejmujące w szczególności podatki i opłaty obciążające koszty działalności i zyski, ubezpieczenia

majątkowe i ekwiwalenty na rzecz pracowników – **w części, w której dotyczą działalności B+R**. Nakłady bieżące nie obejmują amortyzacji środków trwałych oraz podatku VAT.

Nakłady inwestycyjne obejmują nakłady na nowe środki trwałe, nakłady na zakup (przejęcie) używanych środków trwałych oraz na pierwsze wyposażenie inwestycji niezaliczane do środków trwałych, a nabyte ze środków inwestycyjnych. Wartość nakładów inwestycyjnych powinna obejmować zarówno nakłady na środki trwałe związane z działalnością B+R, oddane do użytku w roku sprawozdawczym, jak też nakłady poniesione w tym okresie na inwestycje niezakończone (tj. na przyszłe środki trwałe związane z działalnością B+R).

Nakłady **zewnętrzne** na działalność B+R (**wiersz 04**) obejmują wartość prac B+R wykonanych poza jednostką sprawozdawczą przez wykonawców (podwykonawców) krajowych oraz nakłady poniesione przez jednostkę sprawozdawczą na prace B+R wykonane za granicą.

W **wierszu 05** należy wykazać koszty nabycia wiedzy zewnętrznej w postaci patentów, wynalazków (rozwiązań) nieopatentowanych, projektów, wzorów użytkowych i przemysłowych, licencji, ujawnień *know-how*, znaków towarowych oraz usług technicznych związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych (z wyjątkiem usług B+R, których nabycie wykazywane jest w wierszu 04).

W **wierszu 06** należy wykazać koszty zakupu oprogramowania związane z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych niesklasyfikowane gdzie indziej (koszty oprogramowania tzw. zintegrowanego wykazywane są łącznie z nakładami na maszyny i urządzenia).

W **wierszach 07–10** prosimy podać, w ujęciu według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), nakłady inwestycyjne na zakup i montaż maszyn i urządzeń związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych oraz na budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji produktowych lub procesowych (z wyjątkiem nakładów inwestycyjnych związanych z prowadzoną działalnością B+R, które należy wykazać w wierszu 02).

W **wierszu 11** należy podać wydatki poniesione na szkolenie personelu związane z wprowadzaniem innowacji produktowych i procesowych, począwszy od etapu projektowania aż do fazy marketingu. Obejmują one zarówno nakłady na nabycie zewnętrznych usług szkoleniowych, jak i nakłady na szkolenie wewnętrzne. Mogą to być np. koszty szkolenia personelu w zakresie obsługi programów komputerowych związanych z wprowadzanymi innowacjami produktowymi lub procesowymi itp. Koszty szkolenia personelu związane z działalnością inną niż wprowadzane nowe lub istotnie ulepszone produkty lub procesy nie powinny być tu wliczane.

W **wierszu 12** powinny być podane nakłady na marketing związany z wprowadzaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów. Nakłady te obejmują wydatki na wstępne badania rynkowe, testy rynkowe oraz reklamę wprowadzającą na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty.

W **wierszu 13** należy wykazać pozostałe nakłady poniesione na wprowadzanie innowacji produktowych lub procesowych. Obejmuje czynności niezaliczone do działalności B+R, takie jak: studia wykonalności, testowanie i ocenę nowych lub znacząco ulepszonych produktów lub procesów (z wyjątkiem testowania zaliczanego do prac B+R, takiego jak np. testowanie prototypów), standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżyniersko-przygotowawcze.

W **wierszu 16** należy podać wydatki ze środków pozyskanych od jednostek i ośrodków zagranicznych na finansowanie działalności innowacyjnej. Fundusze pochodzące z pożyczek zwrotnych nie powinny być tu wykazane, natomiast należy wykazać środki z pożyczek, co do których ustala się w odpowiednich porozumieniach, że pod określonymi warunkami mogą być darowane. Jednostki będące filiami przedsiębiorstw zagranicznych (wielonarodowych) powinny tu wykazać środki bezzwrotne otrzymane od tzw. spółek matek.

W **wierszu 17** należy wykazać środki otrzymane na działalność innowacyjną z tzw. funduszy kapitału ryzyka.

Kapitał ryzyka (*Venture Capital*, w skrócie VC) jest jedną z odmian *Private Equity*. Są to inwestycje dokonywane we wczesnych stadiach rozwoju przedsiębiorstw, służące uruchomieniu przedsiębiorstwa lub jego ekspansji.

Private Equity są to inwestycje na niepublicznym rynku kapitałowym, służące osiągnięciu dochodu poprzez średnio- i długoterminowe zyski z przyrostu wartości kapitału.

W **wierszu 18** należy podać wartość kredytów bankowych – krajowych i zagranicznych – przeznaczonych na działalność innowacyjną.

Dział 7. Nabycie i sprzedaż (transfer) oraz korzystanie z technologii w 2009 r.

W **części A jednostki** zaznaczają poprzez wpisanie znaku „x” fakt dokonania zakupu lub sprzedaży nowych technologii.

Pojęcie „**technologia**” należy tu rozumieć w jak najszerszym znaczeniu tego słowa jako cały kompleks wiedzy, umiejętności, praktyki, wyposażenia i doświadczeń produkcyjnych.

Fakt nabycia technologii w kraju przedsiębiorstwa zaznaczają w **rubryce 3**, import z krajów Unii Europejskiej w **rubryce 5**, import z pozostałych krajów odpowiednio w **rubrykach 7, 9, 11 i 13**. Jeśli miała miejsce sprzedaż własnych technologii, w rubrykach „**sprzedaż**” przedsiębiorstwa wpisują znak X: w **rubryce 4** w przypadku sprzedaży w kraju, w przypadku eksportu odpowiednio w **rubrykach 6, 8, 10, 12 i 14**. Jeśli fakt zakupu/sprzedaży technologii nie wystąpił, przedsiębiorstwa wpisują znak X we właściwych wierszach w **rubrykach 1 lub 2**.

W **części B** (wiersz 6) jednostki podają liczbę licencji (z wiersza 1 części A) sprzedanych przez przedsiębiorstwo w Polsce i za granicą: ogółem (rubr. 2) i według krajów sprzedaży wyszczególnionych w „**główce**” części A.

Przez **licencje** należy rozumieć uzyskanie uprawnień do wykorzystania obcych rozwiązań naukowo-technicznych oraz doświadczeń produkcyjnych, zarówno chronionych w całości lub w określonych częściach prawami wyłącznymi (patentami w przypadku wynalazków, prawami chronionymi w przypadku wzorów użytkowych itp.), jak i niechronionych prawami wyłącznymi (*know-how* i tym podobne).

Należy uwzględniać **tylko** licencje o **charakterze produkcyjnym**, w szczególności nie należy uwzględniać licencji na standardowe oprogramowanie komputerowe.

Dział 8. Wyposażenie w środki automatyzacji procesów produkcyjnych

W **dziale 8** przedsiębiorstwa wykazują ważniejsze środki automatyzacji procesów produkcyjnych, zainstalowane w wydziałach bezpośrednio produkcyjnych, w narzędziowniach oraz w innych wydziałach pomocniczych według stanu na koniec roku, bez względu na datę zainstalowania.

Maszyny i urządzenia **zainstalowane** są to maszyny i urządzenia znajdujące się w ewidencji środków trwałych przedsiębiorstwa oraz dzierżawione, które zostały oddane do eksploatacji i mogą służyć celom produkcyjnym. Maszyny i urządzenia znajdujące się w remoncie zalicza się do zainstalowanych.

W **wierszach 1 i 2** podaje się liczbę całych zainstalowanych linii produkcyjnych (technologicznych) automatycznych (wiersz 1) i linii produkcyjnych (technologicznych) sterowanych komputerem (wiersz 2), a nie liczbę maszyn wchodzących w skład danej linii technologicznej.

W **wierszu 7** podaje się liczbę komputerów (komputerów dużych, minikomputerów i mikrokomputerów) stosowanych do sterowania i regulacji procesami technologicznymi, kontroli procesów technologicznych, jak również do sporządzania dokumentacji technicznej.

- **Środki automatyzacji procesów produkcyjnych** – są to urządzenia (lub zestawy maszyn i urządzeń) wykonujące określone czynności bez udziału człowieka, stosowane w celu samoczynnego sterowania, regulowania urządzeń technicznych oraz kontrolowania przebiegu procesów technologicznych.
- **Linia produkcyjna (technologiczna) automatyczna** – jest to zbiór maszyn i urządzeń przystosowanych do wykonywania wielu operacji na przedmiocie pracy według kolejności technologicznej, z automatycznym cyklem pracy i automatycznym sterowaniem procesem technologicznym, za pomocą mechanizmów sterowniczych konwencjonalnych, mechanicznych urządzeń sterowania automatycznego lub elektronicznych (bez sterowania komputerowego) łącznie z samoczynnym wykonywaniem czynności pomocniczych (np. samoczynne zamocowanie, zdjęcie przedmiotu pracy, samoczynne podnoszenie, przekazywanie półfabrykatów na następne stanowiska pracy itp.).
- **Linia produkcyjna (technologiczna) sterowana komputerem** – jest to linia technologiczna automatyczna, przy czym przebieg operacji na przedmiocie jest kompleksowo zaprogramowany i sterowany komputerem łącznie z samoczynnym ustaleniem optymalnych warunków przebiegu operacji i wymaganych parametrów.
- **Centrum obróbkowe** – jest to maszyna (urządzenie) automatyczna przystosowana do wykonywania wielu operacji na przedmiocie pracy, przy czym sterowana jest programowo. Pracuje kolejno różnymi narzędziami, które zgromadzone są w magazynie narzędziowym, stanowiącym integralną część maszyny. Zamocowanie narzędzi odbywa się samoczynnie według kolejności przewidzianej programem obróbki.
- **Roboty i manipulatory przemysłowe** – są to urządzenia stanowiące zestaw środków realizujących samodzielnie manipulowanie materiałami, detalami i narzędziami, służące do automatycznego wykonywania w podstawowych procesach produkcyjnych funkcji ruchowych, mające sztywne lub swobodne programowanie zmian pozycji i kolejności operacji roboczych według jednej lub kilku osi ruchu i (lub) poruszania się po zadanej trajektorii. Do robotów i manipulatorów nie zalicza się urządzeń sterowanych ręcznie oraz automatów do produkcji części, automatów kopiujących oraz urządzeń do ciągłego ruchu i manipulowania materiałami sypkimi i płynnymi.
- **Komputery do sterowania i regulacji procesami produkcyjnymi** – są to jednostki stosowane do przygotowania dokumentacji technologicznej, sterowania, regulacji i kontroli przebiegu procesu technologicznego. Jeśli komputer stanowi integralną część maszyny lub linii produkcyjnej (technologicznej), nie jest traktowany jako odrębne urządzenie.

Przykłady innowacji*

Innowacje produktowe

- *tworzywa sztuczne przyjazne dla środowiska
- *aparatury fotograficzne w telefonie komórkowym
- *toster automatycznie odłączający się od prądu, gdy tosty są zrobione
- *laptop z wbudowanym radiem
- *margaryna redukująca poziom cholesterolu
- *jogurt zawierający nowe kultury bakterii
- *lodówka pobierająca mniej energii

Innowacje procesowe

- *instalacja nowych lub ulepszonych technologii produkcji, np. czujników na czas
- *ulepszanie produktów wspomagane komputerowo
- *digitalizacja procesów drukowania
- *używanie laserowych narzędzi tnących
- *automatyczny, elektroniczny system wymiany informacji pomiędzy dostawcami a klientami
- *wprowadzenie oprogramowania do identyfikacji optymalnej trasy dostawy
- *wprowadzenie oprogramowania dla księgowości, dokonywania zakupów itp.

Innowacje organizacyjne

- *założenie nowej, łatwo dostępnej dla pracowników bazy danych najlepszych rozwiązań, przykładów i innej wiedzy
- *wprowadzenie po raz pierwszy decentralizacji odpowiedzialności za prace dla pracowników firmy, np. zwiększenie odpowiedzialności za procesy produkcyjne wśród pracowników działów produkcji, zaopatrzenia i sprzedaży
- *wprowadzenie po raz pierwszy standardów kontroli jakości dla dostawców i podwykonawców

Innowacje marketingowe

- *ekskluzywnie wyglądająca buteleczka z płynem do pielęgnacji ciała
- *wprowadzenie nowego znaku firmowego dla produktów na nowym rynku

* Źródło: *Oslo Manual, Third Edition 2005*